

En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016 - 2020 m.m.

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motioner och lägger regeringens skrivelse till handlingarna. Utskottet hänvisar i huvudsak till pågående arbete.

I en skrivelse presenterar regeringen sin arbetsmiljöpolitik som syftar till att förebygga ohälsa och olycksfall samt motverka att människor utestängs från arbetslivet. Motionsyrkandena rör bl.a. frågor om företagshälsovård, kränkande särbehandling i arbetslivet, skyddsombud, arbetsmiljön inom vården och omsorgen m.m.

I betänkandet finns 14 reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Regeringens skrivelse 2015/16:80 En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016–2020.

2 yrkanden i en följdmotion (M, C, L, KD) med anledning av skrivelsen.

27 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2015/16.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016-2020 m.m.	6
Företagshälsovård.....	13
Kränkande särbehandling i arbetslivet.....	15
Kvinnors arbetsmiljö.....	17
Arbetsmiljön inom vården och omsorgen.....	20
Skyddsombud	22
Sanktionssystemet i arbetsmiljö- och arbetstidslagarna samt preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott	23
Reservationer	26
1. En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016-2020 m.m., punkt 1 (M, C, L, KD).....	26
2. En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016-2020 m.m., punkt 1 (SD)	27
3. Forskning om det moderna arbetslivets villkor, punkt 2 (KD)	28
4. Företagshälsovård, punkt 3 (V)	29
5. Kränkande särbehandling i arbetslivet, punkt 4 (V)	30
6. Kvinnors arbetsmiljö, punkt 5 (M)	31
7. Kvinnors arbetsmiljö, punkt 5 (KD)	32
8. Ytterligare åtgärder för kvinnors arbetsmiljö, punkt 6 (M, C, L, KD).....	33
9. Arbetsmiljön inom vården och omsorgen, punkt 7 (M).....	34
10. Arbetsmiljön inom vården och omsorgen, punkt 7 (V)	35
11. Arbetsmiljön inom vården och omsorgen, punkt 7 (KD)	36
12. Skyddsombud, punkt 8 (V).....	37
13. Sanktionssystemet i arbetsmiljö- och arbetstidslagarna samt preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott, punkt 9 (SD).....	37
14. Sanktionssystemet i arbetsmiljö- och arbetstidslagarna samt preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott, punkt 9 (V).....	38
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	40
Skrivelsen	40
Följdmotionen	40
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	40

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016-2020 m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:301 av Phia Andersson (S),

2015/16:323 av Hanna Westerén (S),

2015/16:2813 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 8 och 9 samt

2015/16:3323 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1 och

lägger skrivelse 2015/16:80 till handlingarna.

Reservation 1 (M, C, L, KD)

Reservation 2 (SD)

2. Forskning om det moderna arbetslivets villkor

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2509 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 12 och

2015/16:2569 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 21.

Reservation 3 (KD)

3. Företagshälsovård

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:34 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 3,

2015/16:641 av Krister Örnfjäder m.fl. (S) och

2015/16:2560 av Finn Bengtsson m.fl. (M).

Reservation 4 (V)

4. Kränkande särbehandling i arbetslivet

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:34 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 7,

2015/16:1870 av Emanuel Öz m.fl. (S) och

2015/16:2559 av Finn Bengtsson m.fl. (M).

Reservation 5 (V)

5. Kvinnors arbetsmiljö

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1991 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 16,

2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 13 och

2015/16:2274 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 5.

Reservation 6 (M)

Reservation 7 (KD)

6. Ytterligare åtgärder för kvinnors arbetsmiljö

Riksdagen avslår motion

2015/16:3323 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 2.

Reservation 8 (M, C, L, KD)

7. Arbetsmiljön inom vården och omsorgen

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:34 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 1,

2015/16:2541 av Johan Andersson m.fl. (S),

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 12 och

2015/16:3226 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 8 och 39.

Reservation 9 (M)

Reservation 10 (V)

Reservation 11 (KD)

8. Skyddsombud

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:34 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 2 och

2015/16:617 av Krister Örnfjäder m.fl. (S).

Reservation 12 (V)

9. Sanktionssystemet i arbetsmiljö- och arbetstidslagarna samt preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:5 av Magnus Persson (SD),

2015/16:34 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkandena 4–6 och

2015/16:1307 av Magnus Persson (SD).

Reservation 13 (SD)

Reservation 14 (V)

Stockholm den 26 maj 2016

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Raimo Pärssinen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Raimo Pärssinen (S), Elisabeth Svantesson (M), Katarina Brännström (M), Ann-Christin Ahlberg (S), Sven-Olof Sällström (SD), Patrik Björck (S), Annika Qarlsson (C), Marco Venegas (MP), Christian Holm Barenfeld (M), Eva-Lena Jansson (S), Paula Bieler (SD), Fredrik Malm (L), Désirée Pethrus (KD), Magnus Manhammar (S), Erik Andersson (M) och Jenny Bengtsson (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utskottet regeringens skrivelse En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016–2020 (2015/16:80) som överlämnades till riksdagen den 21 januari 2016 och två motionsyrkanden med anledning av skrivelsen.

Betänkandet behandlar också 27 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2015/16 som avser närliggande frågor.

En förteckning över förslagen finns i bilagan.

Utskottet besökte Arbetsmiljöverket den 10 maj 2016.

Utskottets överväganden

En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016-2020 m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden och lägger skrivelsen till handlingarna.

Jämför reservationerna 1 (M, C, L, KD), 2 (SD) och 3 (KD).

Riksdagens tillkännagivanden

Riksdagen riktade i mars 2014 fem tillkännagivanden (bet. 2013/14:AU5) till regeringen om att

- regeringen bör ta initiativ till att i dialog med arbetsmarknadens parter utforma en nollvision för dödsolyckor
- regeringen måste satsa mer på forskning, utbildning och tillsyn i syfte att minimera arbetsrelaterade dödsfall
- regeringen bör tillsätta en utredning om hur arbetslivsforskningen kan samlas och stärkas
- regeringen bör ta initiativ till att alla tillbud och olyckor som sker på svensk arbetsmarknad ska rapporteras till Arbetsmiljöverket för registrering
- regeringen bör återkomma med förslag om hur mobbning och trakasserier i arbetslivet ska minska.

Skrivelsen

I skrivelse 2015/16:80 En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016–2020 pekar regeringen ut en riktning för arbetsmiljöpolitiken de närmaste åren.

Regeringen påbörjade arbetet med att utarbeta en strategi för ett modernt arbetsliv under 2015 i nära samråd med arbetsmarknadens parter. Arbetsmiljöstrategin har utformats kring tre prioriterade områden:

- Nollvision mot dödsolyckor och förebyggande av arbetsolyckor
- Ett hållbart arbetsliv
- Psykosocial arbetsmiljö.

Regeringen tar också upp att erfarenhetsutbyte mellan staten och arbetslivets aktörer samt kunskapsöverföring mellan forskning och arbetsliv är av väsentlig betydelse för arbetslivets utveckling, att insatser inom arbetsmiljöområdet bör utgå från forskningsbaserad kunskap och att den förda politiken ska gå att utvärdera. Därför är det viktigt med forskning med hög

kvalitet och säkerställd relevans samt att forskningsresultat sprids till det övriga samhället.

Den nationella arbetsmiljöstrategin ska ge arbetsmiljöarbetet en långsiktig inriktning tillsammans med konkreta åtgärder inom de tre prioriterade områdena. Arbetsmiljön ska förebygga ohälsa och olycksfall samt motverka att människor lämnar arbetslivet i förtid. Sjukfrånvaron, mätt som sjukpenningtal, dvs. antalet ersatta dagar med sjuk- och rehabiliteringspenning per år per försäkrad i åldern 16–64 år, ska uppgå till högst 9,0 dagar vid utgången av 2020 (S2015/06106/SF). Här innefattas även skador och sjukdomar orsakade av arbetet. Målet för sjukpenningtalet kompletteras med ett riktmärke om att det genomsnittliga antalet nybeviljade sjukersättningar inte bör överstiga ca 18 000 per år under perioden 2016–2020.

I samband med lanseringen av arbetsmiljöstrategin tillsatte regeringen två utredningar. Utredningen Arbetsmiljöreger för ett modernt arbetsliv (dir. 2016:1) ska senast den 14 december 2016 presentera ett beslutsunderlag för eventuella åtgärder och regeländringar på arbetsmiljöområdet med anledning av det moderna arbetslivets utmaningar. Utredningen ska även se över de regionala skyddsombudens tillträdesrätt och befogenheter och utarbeta nödvändiga författningsförslag. Det uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2017. Utredningen om ett Nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö (dir. 2016:2) ska föreslå verksamhetens utformning och omfattning samt dess placering vid en befintlig myndighet eller ett lärosäte. Uppdraget ska redovisas senast den 3 oktober 2016.

Trepartssamarbetet är en viktig utgångspunkt för det fortsatta samarbetet och regeringen avser att följa upp strategin via återkommande samråd mellan regeringen och parterna. Strategin ska på detta sätt skapa en plattform för det framtida arbetet och politikutvecklingen inom området. En halvtids-avstämning av arbetsmiljöstrategin kommer att genomföras under 2018 och en utvärdering påbörjas under 2019.

Regeringen anför i skrivelsen att riksdagens tillkännagivanden från 2014 har omhändertagits genom att regeringen har avsatt 100 miljoner kronor per år för insatser inom arbetsmiljöområdet under mandatperioden och genom framtagandet av arbetsmiljöstrategin som presenteras i skrivelsen.

Nollvision mot dödsolyckor och förebyggande av arbetsolyckor

De senaste 50 åren har visat på en stark nedåtgående trend när det gäller antalet arbetsolyckor med dödlig utgång. Samtidigt har nivån, med vissa undantag, legat förhållandevis oförändrad sedan början av 2000-talet. Det ska råda en nollvision mot olyckor som leder till skada eller död. Regeringen har vidtagit och planerar konkreta insatser för att förebygga arbetsolyckor. Insatserna rör uppdrag till Arbetsmiljöverket att

- under perioden 2015–2018 förstärka sin tillsyn över företag som bryter mot arbetsmiljöregelverket för att få konkurrensfördelar

- lämna en samlad analys av händelser där personer från ett annat land som arbetar tillfälligt i Sverige har förolyckats eller skadats allvarligt
- under 2015 och 2016 analysera dödsolyckor ur ett genusperspektiv inom de sektorer och yrken där män dominerar samt undersöka hur man kan arbeta förebyggande i arbetsmiljöarbetet ur ett genusperspektiv
- klargöra förhållanden och vilka yrkesgrupper som riskerar att drabbas av olyckor som kan leda till dödsfall eller allvarliga skador vid arbete på och vid väg samt ge förslag på olycksförebyggande åtgärder.

Arbetsmiljöverket ges också i uppdrag att tillsammans med huvudansvariga myndigheter inom andra områden ta ett samlat grepp om utländska arbetstagares situation inom de gröna näringarna. Myndigheterna ska också lämna ett gemensamt förslag om hur webbaserad information kan samordnas och utformas på ett lättillgängligt sätt till utländska aktörer som verkar eller avser att verka i Sverige.

Ett hållbart arbetsliv

Regeringen tar upp att det moderna arbetslivet medför nya utmaningar samtidigt som mer traditionella arbetsmiljöproblem kvarstår. De långsiktiga insatser som regeringen redovisar för att uppnå ett hållbart arbetsliv är uppdrag till Arbetsmiljöverket att bl.a.

- analysera möjligheten att ta fram ett urvalskriterium för tillsyn som synliggör potentiella branscher och arbetsställen där ett tidigt utträde i rimlig grad kan relateras till arbetsmiljöfaktorer
- ta fram en kunskapssammanställning om potentiella arbetsmiljörisiker relaterat till nya sätt att organisera arbetet, t.ex. underleverantörer, digitalt arbete, delningsekonomi, etc.
- genomföra informations- och tillsynsinsatser för bl.a. bemanningsanställda och bemanningsföretag
- analysera tillsynsresultaten när det gäller arbetsgivarens anpassnings- och rehabiliteringsarbete.

Försäkringskassan har fått i uppdrag att utveckla kommunikationen till Arbetsmiljöverket för att uppmärksamma verket på arbetsgivare som inte fullgör sitt ansvar enligt arbetsmiljölagen och/eller socialförsäkringsbalken (S2015/07796/SF). Likaså har Socialstyrelsen fått i uppdrag att genomföra en förstudie om kompetensförsörjningen inom företagshälsovården, bl.a. genom att kartlägga arbetsmedicinens utrymme inom ST-utbildningen.

Psykosocial arbetsmiljö

Regeringen konstaterar i sin skrivelse att den psykiska ohälsan har ökat med drygt 70 procent sedan 2010 och att organisatoriska eller sociala faktorer ligger bakom var tredje arbetsskadeanmälan, vilket gör psykisk ohälsa till den näst vanligaste orsaken till arbetssjukdom. Bland kvinnor är det den vanligaste orsaken till anmälan om arbetssjukdom. Ny kunskap visar samband mellan stora folksjukdomar, t.ex. hjärtsjukdom, stroke, högt blodtryck och

organisatoriska och sociala faktorer i arbetsmiljön. Regeringen bedömer att utvecklingen behöver brytas och förebyggande åtgärder vidtas. De åtgärder som pågår eller planeras är

- ett dialogforum för att förbättra den psykosociala arbetsmiljön, t.ex. kompetent ledarskap och förebyggande arbetsmiljöarbete mot kränkande särbehandling
- uppdrag till Arbetsmiljöverket att ta fram en vägledning om arbetsmiljöutmaningar i ett gränslöst arbetsliv, genomföra en utökad tillsyn av arbetstidsrelaterad arbetsmiljöproblematik, göra en satsning på tillsyn av arbetsmiljön inom äldreomsorgen med fokus på psykosocial arbetsmiljö och kartlägga arbetsmiljöförhållanden inom hushållsnära tjänster
- Arbetsmiljöverkets fortsatta inspektioner av socialsekreterares arbetssituation, bl.a. i fråga om hot och våldsproblematik, under 2016–2017
- regeringens satsning i budgetpropositionen för 2016 på ökad bemanning i den sociala barn- och ungdomsvården och äldreomsorgen samt satsningar inom skolan
- regeringens åtgärdsprogram för ökad hälsa och minskad sjukfrånvaro kommer att ta initiativ till att utveckla kunskapsstöd för primärvården för vård och behandling av sjukdomar som i hög grad leder till sjukfrånvaro. Återgång i arbete kommer att beaktas i åtgärdsprogrammet.

Motionerna

I partimotion 2015/16:2813 föreslår Richard Jomshof m.fl. (SD) att den årliga uppföljningen av arbetsgivare som bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) ska fortsätta (yrkande 8) och anför att samtliga arbetsgivare har ett ansvar att bedriva ett fullgott arbetsmiljöarbete och arbeta effektivt för att förebygga våld och andra allvarliga tillbud på arbetsplatser (yrkande 9). Sverigedemokraterna refererar bl.a. till Arbetsmiljöverkets inspektioner som visar att sex av tio arbetsgivare slarvar eller saknar rutiner för att hantera tillbud på arbetsplatsen. Partiet menar att tillbud måste rapporteras för att sedan kunna diskuteras och utvärderas så att man utifrån utvärderingen kan utforma förebyggande åtgärder. Sverigedemokraterna är vidare beredda att låta Arbetsmiljöverket öka sina inspektioner och höja minimibeloppet för de viten som kan dömas ut vid brott mot arbetsmiljölagen.

I partimotion 2015/16:2569 av Andreas Carlson m.fl. (KD) uppmärksammas behovet av forskning och mer kunskap om det moderna arbetslivets villkor och hur det påverkar familjeliv, personlig hälsa och barns välbefinnande (yrkande 21). Ett liknande förslag framförs i motion 2015/16:2509 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 12.

Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, L, KD) föreslår i motion 2015/16:3323 att arbetsmiljöstrategin i större utsträckning bör omfatta initiativ som underlättar för arbetsgivare i alla branscher att bedriva ett bra förebyggande

arbete (yrkande 1). Allianspartierna för fram förslag om utveckling av Arbetsmiljöverkets informerande roll, förenklade regelverk och mer stöd till arbetsmiljöinitiativ utifrån olika branschernas kunskap om vilka de största utmaningarna är.

Phia Andersson (S) anför i motion 2015/16:301 att förhållandena på våra arbetsplatser är en viktig orsak till att människor slås ut i förtid. Motionären förespråkar olika insatser för att förstärka arbetsmiljöarbetet såsom ett brett förebyggande arbete, ökad forskning, fler utbildade skyddsombud och att Arbetsmiljöverket får tillräckligt med resurser för att göra insatser.

I motion 2015/16:323 anser Hanna Westerén (S) att det är viktigt att prioritera ett långsiktigt och ambitiöst arbetsmiljöarbete som är anpassat till ett föränderligt arbetsliv. Motionären anför att alla människor har rätt att arbeta i en trygg och säker arbetsmiljö som ger yrkesmässig och personlig utveckling och främjar jämlikhet, jämställdhet och en social gemenskap.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis understryka att arbetet för en bättre arbetsmiljö är en viktig pusselbit för att nå ett väl fungerande arbetsliv i ett bredare perspektiv. Utskottet välkomnar därför regeringens skrivelse om en arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016–2020. Utskottet menar att det är särskilt glädjande att regeringens strategi tar avstamp i just ett modernt arbetsliv. Det visar att regeringen har en tydlig ambition att ta sig an alla de komplicerade och varierande utmaningar som svensk arbetsmarknad möter i dag och som troligtvis även i fortsättningen kommer att ställa nya krav på utformningen av åtgärder för ett arbetsliv som ska präglas av en god arbetsmiljö. De betydande resurser som regeringen tillfört arbetsmiljöområdet kommer också att ge goda förutsättningar för att utveckla arbetsmiljöarbetet.

Arbetsmiljöverket är regeringens operativa myndighet på arbetsmiljöområdet och för att strategin ska bidra till att skapa påtagliga skillnader har regeringen i samband med strategin gett Arbetsmiljöverket en rad uppdrag. Arbetsmiljöverket redogjorde vid utskottets besök den 10 maj 2016 för hur myndigheten tar sig an de nya uppdragen och hur dessa kan integreras i verksamheten. Några uppdrag, t.ex. olycksfall i arbetet, ryms inom redan påbörjat arbete, medan andra uppdrag, t.ex. ett hållbart arbetsliv, nu är i en planeringsfas. Arbetsmiljöverket är den myndighet som i störst grad bidrar till att verkställa regeringens arbetsmiljöpolitik. Utskottet sätter stor tilltro till verkets förmåga att på ett bra sätt genomföra de olika uppdragen och kommer med intresse att följa myndighetens arbete.

Utskottet välkomnar också att regeringen i maj 2016 inrättade ett dialogforum för arbetsmiljöfrågor för att fördjupa trepartsarbetet och för att följa upp den nya arbetsmiljöstrategin. Löpande uppföljning är central för genomförandet av strategin och det dialogforum som nu inrättats ger goda förutsättningar att ta till vara alla parter specifika kunskaper och utbyta erfarenheter för att underlätta för arbetsgivare i alla branscher att bedriva ett

bra förebyggande arbete för arbetsmiljön. Detta är särskilt viktigt eftersom det är arbetsgivaren som bär det huvudsakliga ansvaret för arbetsmiljön.

Utskottet delar vidare regeringens bedömning att arbetsmiljöstrategins fokusområden ligger väl i linje med kommissionens meddelande om EU:s strategiska ramverk för arbetsmiljö 2014–2020 och de rådsslutsatser som antogs under 2015. Utskottet välkomnar det aktiva arbete som bedrivs på EU-nivå. I detta sammanhang vill utskottet uppmärksamma att Arbetsmiljöverket under perioden 2016–2017 genomför EU-kampanjen om en sund och säker arbetsmiljö genom hela arbetslivet i samarbete med arbetsmarknadens parter. Exempel på insatser är en seminarieserie på flera orter i landet, en tillsynsinsats med information till arbetsgivare och en arbetsmiljöriksdag.

I direktivet till Utredningen om arbetsmiljöregler för ett modernt arbetsliv (dir. 2016:1) beskriver regeringen att det moderna arbetslivet innebär nya företeelser som inte fanns eller var lika vanliga när arbetsmiljölagen trädde i kraft 1978. Tidsbegränsade anställningar har blivit vanligare än tidigare och inhyrd arbetskraft används i större utsträckning. Större företag väljer i högre grad att lägga ut produktionen utanför det egna företaget och köper tjänster i stället för att ha egna anställda. Utskottet instämmer i regeringens konstaterande att det mot bakgrund av utvecklingen saknas en uppdaterad kartläggning över vilka utmaningar det moderna arbetslivet i Sverige innebär och välkomnar därför utredarens uppdrag att

- kartlägga vilka trender och nya former för arbete som förekommer i Sverige i dag
- kartlägga hur vanliga de är och inom vilka branscher de förekommer
- redovisa utmaningarna med dem, sett ur ett arbetsmiljöperspektiv och med fokus på ansvaret för arbetsmiljön.

Utskottet kommer att noggrant följa dessa frågor tillsammans med det underlag som utredningen om arbetsmiljöregler för ett modernt arbetsliv ska presentera senast den 14 december 2016 och ser fram emot regeringens behandling av utredningens förslag.

Utskottet välkomnar vidare den ettåriga överenskommelse som regeringen har ingått med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) om hälso- och sjukvårdens roll för återgång i arbete. Den nya överenskommelsen innebär en minskad detaljstyrning av rehabiliteringsinsatser. Satsningens fokus på nytänkande och att systematiskt prova nya arbetsformer för att utveckla verksamheten är positivt.

I några motionsyrkanden tas arbetsgivarens ansvar för det systematiska arbetsmiljöarbetet upp. Utskottet kan inte nog betona vikten av att alla arbetsgivare arbetar systematiskt med det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Detta arbete ska vara en naturlig del i en organisations dagliga verksamhet. Kraven enligt arbetsmiljölagen och Arbetsmiljöverkets föreskrifter bildar tillsammans ett system som ska ses som en helhet där alla delar hänger ihop. Med alla delar på plats har man grunden för att hantera alla arbetsmiljöförhållanden och skapa en bra arbetsmiljö.

Arbetsmiljöverket informerade vid utskottets besök på myndigheten den 10 maj 2016 om att förstärkningen av Arbetsmiljöverkets anslag om ca 110 miljoner kronor under 2015/2016 har bl.a. medfört att personalstyrkan ökat med ca 100 medarbetare, varav 40 regionala inspektörer. I dag finns det därmed 270 inspektörer. Utskottet ser med tillfredsställelse att regeringens ökade satsningar på Arbetsmiljöverket har gett konkreta resultat.

Utskottet vill också uppmärksamma Arbetsmiljöverkets fyraåriga handlingsprogram för att öka kunskaperna och förbättra tillämpningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM) som avslutades 2015. I programmet ingick ett fyrtiotal olika projekt med fokus på information, säkerhetskultur, inspektion och samverkan med andra aktörer. Här vill utskottet även betona det systematiska arbetsmiljöarbetet som en portalparagraf till Arbetsmiljöverkets nya föreskrifter för den organisatoriska och sociala arbetsmiljön (AFS 2015:4) som trädde i kraft den 31 mars 2016. Dessa föreskrifter kan ses som en fördjupning av SAM som ger förtydliganden och därmed vägledning i centrala delar av arbetsmiljöarbetet.

Utskottet vill i sammanhanget också lyfta fram Arbetsmiljöverkets arbete med regelförnyelse i sitt föreskriftsarbete som ett av sina prioriterade utvecklingsområden för perioden 2016–2018. I dagsläget har antalet föreskrifter minskat från 120 till 80, t.ex. ersatte verkets nya föreskrifter om organisatorisk och social arbetsmiljö tre föreskrifter och råd. Klara och tydliga regler ska bidra till att det ska vara lätt att göra rätt och till en bra arbetsmiljö.

I ett par motionsyrkanden framförs att det behövs mer kunskap om det moderna arbetslivets villkor. Utskottets uppfattning är att den kunskap som tillförs genom forskning har stor betydelse för att göra det möjligt att tidigt identifiera både möjligheter och risker inom arbetsmiljöområdet. Forskningen inom området behöver därför ofta utgå från ett tvärvetenskapligt perspektiv. Liksom regeringen anser utskottet att det är av stor vikt att den kunskap som forskningen tar fram förmedlas på ett lättillgängligt sätt för att den ska kunna komma till praktisk användning på arbetsplatserna.

Utskottet kan konstatera att det sedan avvecklingen av Arbetslivsinstitutet har saknats en samlande aktör för kunskapsområdet arbetsliv och arbetsmiljö och att det saknas en myndighet som utvärderar effekterna av den förda politiken inom området. Utskottet vill understryka den viktiga funktion som Arbetsmiljöverket numera har som nationell funktion för kunskapsområdet arbetsmiljö och arbetsliv. Utskottet noterar i sammanhanget att Arbetsmiljöverket i snitt publicerar sex kunskapssammanställningar av aktuell forskning inom arbetsmiljöområdet per år, ofta i samarbete med andra aktörer såsom Socialstyrelsen, Sveriges Kommuner och Landsting, Polismyndigheten etc.

Utskottet välkomnar vidare att regeringen i januari 2016 tillsatte en utredning om ett Nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö (dir. 2016:2) som ska föreslå hur ett nationellt centrum för samling och spridning av kunskap och forskningsresultat om arbetsmiljö och utvärdering av arbetsmiljöpolitik ska utformas. Utredningen ska beakta de

analyser och förslag som lämnats av Arbetsmiljöpolutiska kunskapsrådet (SOU 2011:60) samt Pensionsåldersutredningen (SOU 2013:25). Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 3 oktober 2016. Utskottet ser fram emot att under hösten få ta del av utredningens förslag om verksamhetens utformning och omfattning och vid vilken myndighet eller vilket lärosäte verksamheten enligt förslaget bör placeras.

Det kan i sammanhanget nämnas att Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) i dag är den enskilt största statliga finansören av forskning inom områdena arbete och hälsa, arbetsmarknad och arbetsorganisation. Jämte Forte är det framför allt Verket för innovationssystem (Vinnova) och AFA som finansierar forskning inom arbetslivsområdet. I sin forskningsstrategi för perioden 2017–2027 framför Forte bl.a. att immigration, urbanisering, digitalisering, nya anställningsformer, demografi och mångfald kommer att förändra arbetsorganisationerna och medföra ett behov av forskning där traditionella former av arbetsorganisation omvärderas och nya modeller utvecklas.

Utskottet ser avslutningsvis fram emot att ta del av regeringens förslag till övergripande politik för arbetslivsforskning i den aviserade forsknings- och innovationspolitiska propositionen som regeringen planerar att lämna till riksdagen hösten 2016.

Sammantaget finner utskottet att det pågår ett omfattande arbete som ligger i linje med motionsönskemålen. Det finns därför inte skäl för några initiativ från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandena som därmed avstyrks. Regeringens skrivelse bör läggas till handlingarna.

Företagshälsovård

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

Jämför reservation 4 (V).

Bakgrund

Enligt 3 kap. 2 c § arbetsmiljölagen (1977:1160) ska arbetsgivaren svara för att den företagshälsovård som arbetsförhållandena kräver finns att tillgå. Med företagshälsovård menas en oberoende expertresurs inom områdena arbetsmiljö och rehabilitering. Företagshälsovården ska särskilt arbeta för att förebygga och undanröja hälsorisker på arbetsplatser samt ha kompetens att identifiera och beskriva sambanden mellan arbetsmiljö, organisation, produktivitet och hälsa.

Enligt 12 § Arbetsmiljöverkets föreskrift om systematiskt arbetsmiljöarbete (AFS 2001:1) ska arbetsgivaren anlita företagshälsovård eller motsvarande sakkunnig hjälp utifrån när kompetensen inom den egna verksamheten inte räcker för det systematiska arbetsmiljöarbetet eller för arbetet med

arbetsanpassning och rehabilitering. När företagshälsovård eller motsvarande sakkunnig hjälp anlitas ska den vara av tillräcklig omfattning och ha tillräcklig kompetens och tillräckliga resurser för detta arbete.

Motionerna

Ali Esbati m.fl. (V) föreslår i motion 2015/16:34 att regeringen i samverkan med arbetsmarknadens parter ser över möjligheterna att skapa en effektiv, kvalitetssäkrad och branschkunlig företagshälsovård (yrkande 3). Vänsterpartiet lyfter fram uppgifter från Arbetsmiljöverket som visar att allt färre arbetstagare i dag, drygt 60 procent jämfört med 90 procent i slutet av 1980-talet, har tillgång till företagshälsovård på sin arbetsplats.

I motion 2015/16:641 anför Krister Örnfjäder m.fl. (S) att forskning visar att det inte finns en fullgod företagshälsovård. Motionärerna yrkar därför att företagshälsovården kvalitetssäkras genom ett tillägg till arbetsmiljölagen om högskoleutbildad personal.

Finn Bengtsson m.fl. (M) vill i motion 2015/16:2560 att regeringen utvecklar företagshälsovården. Motionärerna föreslår en ny organisation för företagshälsovården som samfinansieras av staten och arbetsmarknadens parter och som främjar förebyggande åtgärder och en företagsläkarutbildning som inkluderar arbetsplats- och arbetsmiljöfrågor samt arbetslivsriktad forskning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill fortsatt betona att en god företagshälsovård är till nytta för både arbetsgivare och arbetstagare. Företagshälsovården utgör en central funktion för att bidra med kunskap och kompetens i alla de frågor som uppstår i relationen mellan arbete och människors behov, hälsa och livskvalitet, särskilt nu när arbetsmarknaden genomgår stora förändringar.

I förra årets betänkande om arbetsmiljö (bet. 2014/15:AU8) välkomnade utskottet regeringens förstärkning av företagshälsovårdens kompetensförsörjning i form av särskilda medel fr.o.m. 2016. Förstärkningen har nu bl.a. resulterat i ett uppdrag till Arbetslivsforum att tillsammans med Sveriges Företagshälsor fördela 9,5 miljoner kronor inom ramen för det s.k. Arbetsmedicinprojektet. Syftet är att bemöta den brist på läkare med specialistkompetens i arbetsmedicin som regeringen bedömer finns. Utskottet ser fram emot att ta del av resultaten från satsningen där medverkande även ska delta i utvärderingen av projektet.

Utskottet vill även lyfta fram att Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) finansierar forskning och metodutveckling inom företagshälsovården. Här vill utskottet också nämna Karolinska Institutets kvalitetsarbete kring företagshälsovården i samarbete med flera professioner på olika företagshälsovårdsheter i Sverige och branchorganisationen Sveriges Företagshälsor. Inom ramen för detta arbete har ett antal

rekommendationer och riktlinjer utarbetats till arbetsgivare och företagshälsovårdsenheter, t.ex. riktlinjer för att ge företagshälsovården och arbetsgivare ett evidensbaserat stöd i arbetsgivares förebyggande arbete och vid utredning av och åtgärder vid arbetsrelaterad ohälsa.

Utskottet konstaterar att det finns ett framåtsyftande arbete hos branschorganisationen Sveriges Företagshälsor. Branschorganisationen har sedan många år tillbaka en fastlagd inriktning att arbeta för bl.a. kompetensförsörjning och utbildningsfrågor för branschens medarbetare samt en stärkt roll för företagshälsovården i sjukskrivningsprocessen och som expert i arbetsmiljöfrågor.

Såväl arbetsgivare som arbetstagare för i olika sammanhang fram företagshälsovårdens centrala roll. I arbetet med att ta fram den nyligen publicerade rapporten Friskt jobbat—allt att vinna (#4/16) formulerade TCO ett frågebatteri om företagshälsovården till sina medlemmar. Unionen tog ett liknande grepp med extra frågor om företagshälsovården i sin Arbetsmiljöbarometer för 2014. Utskottet ser mycket positivt på parternas engagemang i frågan om företagshälsovårdens betydelse för arbetet med en god arbetsmiljö.

Utskottet noterar avslutningsvis att det finns master- och magisterprogram i arbetsliv och hälsa vid olika lärosäten, där Umeå universitet, Lunds universitet och Karolinska Institutet i samarbete med Kungliga Tekniska högskolan tar ett samlat grepp om utbildningarna. Syftet är att nå en långsiktig kvalitetshöjning av kunskapsförsörjningen inom företagshälsovården. Utskottet välkomnar att utbildningarna främjar ett multidisciplinärt samarbete då det är viktigt att de studerande får fördjupad kompetens kring arbetsmiljö och rehabilitering utifrån bl.a. arbetsorganisatoriska, beteendevetenskapliga, ergonomiska, medicinska och tekniska perspektiv.

Med hänvisning till det ovan anförda finner utskottet inte skäl att föreslå några initiativ från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandena som därmed avstyrks.

Kränkande särbehandling i arbetslivet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

Jämför reservation 5 (V).

Nya föreskrifter

Den 31 mars 2016 trädde Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4) i kraft. Föreskrifterna ersätter därmed

- Arbetarskyddsstyrelsens allmänna råd (AFS 1980:14) om psykiska och

sociala aspekter på arbetsmiljön

- Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter (AFS 1990:18) om omvårdnadsarbete i enskilt hem
- Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter (AFS 1993:17) om kränkande särbehandling i arbetslivet.

Föreskrifterna förtydligar även målen och kunskapskraven för det systematiska arbetsmiljöarbetet (2001:1).

Motionerna

Ali Esbati m.fl. (V) föreslår i motion 2015/16:34 att regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att ta fram förslag till en ny lag mot trakasserier i arbetslivet (yrkande 7). Vänsterpartiet refererar till Arbetsmiljöverkets rapport Arbetsmiljön 2013 (2014:3) där ungefär var tionde arbetstagare uppger att de upplever att de blir mobbade av sin chef eller av andra arbetstagare. Enligt Vänsterpartiet saknas det en tydlig lagstiftning som skyddar den som utsätts för trakasserier på jobbet.

I motion 2015/16:1870 föreslår Emanuel Öz m.fl. (S) att regeringen ser över arbetsmiljölagen (1977:1160) så att motsvarande utrednings- och åtgärdsskyldighet som finns i diskrimineringslagen (2008:567) utsträcks till att omfatta trakasserier av arbetstagare oavsett orsak i arbetsmiljölagen.

Finn Bengtsson m.fl. (M) vill i motion 2015/16:2559 ha en ändring i arbetsmiljö- och diskrimineringslagstiftningarna i syfte att i lämpliga delar förbättra möjligheterna för ansvariga myndigheter att mer effektivt stävja kränkande särbehandling.

Utskottets ställningstagande

Enligt arbetsmiljölagen är alla arbetsgivare skyldiga att bedriva ett förebyggande och systematiskt arbetsmiljöarbete. Detta krav omfattar också kränkande särbehandling. Diskrimineringslagen ställer krav på att arbetsgivare bedriver ett målinriktat arbete mot trakasserier på samtliga diskrimineringsgrunder. Fokus i de båda lagarna ligger på förebyggande insatser, något som utskottet menar är centralt. Ett systematiskt arbetsmiljöarbete bidrar till kontinuerliga insatser för att uppnå, behålla och vidareutveckla en god och livskraftig arbetsmiljö.

Utskottet välkomnar de nya föreskrifterna om organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4) och anser att dessa tydliggör och underlättar arbetsgivarens ansvar att enligt lag förebygga kränkande särbehandling i yrkeslivet. Det är utskottets förhoppning att Arbetsmiljöverkets vägledning och utbildningsinsatser kring regelverket kommer att ge bättre förutsättningar för att minska kränkande särbehandling och mobbning. Inte minst är det positivt att de nya föreskrifterna syftar till att tydliggöra målen och kunskapskraven för det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM). Arbetsmiljöverket beskrev vid utskottets besök den 10 maj 2016 de

omfattande kommunikationsaktiviteter som genomfördes när de nya föreskrifterna skulle träda i kraft. Enligt myndighetens uppföljning har gensvaret och uppmärksamheten väl motsvarat myndighetens i förväg högt uppsatta mål.

Föreskrifterna betonar organisatoriska och sociala faktorer i arbetsmiljöarbetet, vilket utskottet särskilt välkomnar i tider av sjukskrivningar med en stor andel psykisk ohälsa som förtecken. Utskottet vill lyfta fram att ett kompetent ledarskap är avgörande för att främja ett gott medarbetarskap. Dessa två komponenter verkar tillsammans för att förhindra och motverka kränkande särbehandling, ger goda förutsättningar för att arbetsuppgifter ska kunna utföras ändamålsenligt och bidrar till ökad nyfikenhet på varandra som kollegor och på varandras arbete. Det är därför glädjande att Arbetsmiljöverkets nya föreskrifter ställer krav på att arbetsgivaren ska se till att chefer och arbetsledare har kunskap om hur kränkande särbehandling kan förebyggas och hanteras. Minst lika viktiga är de förutsättningar som cheferna behöver i detta arbete, t.ex. tillräckliga befogenheter, rimlig arbetsbelastning och stöd i sin chefs- och ledarroll, för att kunna omsätta föreskrifterna i praktiken.

Utskottet vill också uppmärksamma att regeringen i sin arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016–2020 lyfter fram att kränkande särbehandling är en fråga som är lämpad för behandling i det av regeringen nyligen inrättade dialogforum för arbetsmiljöfrågor. Dialogforum ger regeringen goda möjligheter att tillsammans med arbetsmarknadens parter, berörda myndigheter och expertis på området, fördjupa samarbetet om t.ex. kompetent ledarskap och förebyggande arbetsmiljöarbete för att motverka kränkande särbehandling eller mobbning på arbetsplatsen.

Mot bakgrund av det ovan anförda delar utskottet inte motionärernas olika uppfattningar om att det nu ska initieras ny eller ändrad lagstiftning på området. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Kvinnors arbetsmiljö

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

Jämför reservationerna 6 (M), 7 (KD) och 8 (M, C, L, KD).

Motionerna

I motion 2015/16:3323 av Elisabeth Svantesson, m.fl. (M, C, L, KD) betonas vikten av att uppmärksamma kvinnors arbetsmiljö. Fler kvinnor än män tvingas lämna arbetslivet i förtid på grund av ohälsa och kvinnor uppger också i högre grad än män att de lider av såväl fysiska som psykiska arbetsrelaterade besvär. Partierna anser bl.a. att det är fel väg att gå att ta bort den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen (yrkande 2).

Elisabeth Svantesson m.fl. (M) anför i motion 2015/16:2274 att kvinnor har haft högre sjukfrånvaro än män sedan 1980-talet och att skillnaderna fortsätter att öka. Alliansregeringen gav Arbetsmiljöverket i uppdrag att ta fram kunskap och att utveckla och genomföra särskilda insatser för att förebygga att kvinnor slås ut från arbetslivet på grund av arbetsmiljörelaterade problem. Moderaterna vill ge Arbetsmiljöverket ytterligare resurser för att förbättra kvinnors arbetsmiljö, bl.a. genom inspektioner och informationsinsatser (yrkande 5).

I motion 2015/16:1991 föreslår Désirée Pethrus m.fl. (KD) att regeringen uppdrar åt Arbetsmiljöverket att verka för kvinnors hälsa (yrkande 16). Det är angeläget att Arbetsmiljöverket koncentrerar sitt arbete till de sektorer där utsattheten i arbetsrollen är som störst. Arbetsmiljöverket bör utveckla verktyg som arbetsgivare kan använda för att kartlägga om och hur kvinnor och män exponeras i olika grad på arbetsplatsen som riskfaktor för sjukskrivning. Kristdemokraterna vill därför höja Arbetsmiljöverkets anslag för att klara detta. Ett liknande förslag framförs av Désirée Pethrus m.fl. (KD) i motion 2015/16:1994 yrkande 13.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser med fortsatt oro på att kvinnors sjukskrivningar är de som ökar mest. Det är viktigt med insatser som främjar goda arbetsvillkor och utveckling i arbetet för både kvinnor och män.

Utskottet kan åter konstatera att även om könsuppdelningen har minskat något under 2000-talet är den svenska arbetsmarknaden fortsatt könsuppdelad. Medan kvinnor i viss mån ökar sitt inträde i traditionellt manliga yrken, ses inte samma trend i fråga om mäns inträde i traditionella kvinnoyrken. Utskottet tycker att det är viktigt att lyfta fram den statistik som regeringen presenterar i sin skrivelse (2015/16:80) som visar att nästan 80 procent av de yrkesverksamma i kommun- och landstingssektorn är kvinnor. De mest kvinnodominerade yrkena är undersköterska och sjukvårdsbiträde med 93 procent kvinnor. Inom staten är 52 procent kvinnor och i den privata sektorn är ca 40 procent kvinnor.

Utskottet instämmer i motionärernas uppfattning att Arbetsmiljöverket har en viktig roll i arbetet med att lyfta fram frågan om och förbättra kvinnors arbetsmiljö. Utskottet välkomnar därför att regeringen 2015 förlängde Arbetsmiljöverkets uppdrag 2011–2014 att utveckla och genomföra särskilda insatser med syfte att förebygga att kvinnor slås ut från arbetslivet på grund av arbetsmiljörelaterade problem. Arbetsmiljöverket kommer under 2016 att vidareutveckla insatserna för att i första hand förbättra arbetsmiljön för alla anställda inom kvinnodominerade yrken. Insatserna bör enligt uppdraget riktas mot yrkesgrupper med hög sjukfrånvaro. Utskottet kommer att följa frågan noga och ser fram emot att ta del av Arbetsmiljöverkets slutrapportering i samband med myndighetens årsredovisning för 2016.

Eftersom organisatoriska eller sociala faktorer är den vanligaste orsaken till arbetssjukdom hos kvinnor, ser utskottet positivt på att regeringen i sin arbetsmiljöstrategi för perioden 2016–2020 särskilt betonar den psykosociala arbetsmiljön i kvinnodominerade sektorer som ett centralt delområde för att förhindra ytterligare sjukskrivningar. Vidare menar utskottet att Arbetsmiljöverkets nya föreskrifter om organisatorisk och social arbetsmiljö också bidrar med strategiskt viktiga åtgärder för att förbättra just kvinnors arbetsmiljö och minska psykisk ohälsa.

Arbetsmiljöverket ska enligt sitt uppdrag medverka till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen som syftar till att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Under 2015 genomförde Arbetsmiljöverket en kartläggning av sin inspektionsprocess för att identifiera risker ur ett jämställdhetsperspektiv. I enlighet med ett regeringsuppdrag att under perioden 2016–2018 utveckla sin jämställdhetsintegrering ser verket också över sin analysprocess för att säkerställa att verksamheten svarar mot människors behov av och rätt till en bra arbetsmiljö.

Efter förslag i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1, utg.omr. 14, bet. 2015/16:AU1) avsattes särskilda medel till Forte och Arbetsmiljöverket under perioden 2016–2018 för att finansiera forskning om bl.a. arbetsmiljön i kvinnodominerade sektorer och om kvinnors arbetsrelaterade ohälsa. Utskottet vill här lyfta fram den förstudie som utfördes av Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) under hösten 2015 om hur arbetsmiljön i kvinnodominerade sektorer bör utformas och hur forskningsresultat kan nyttiggöras på arbetsplatserna. Utskottet kan konstatera att förstudien gav mycket värdefull vägledning inför årets utlysning av treåriga forskningsprojekt där samhällsrelevans och brukarmedverkan särskilt betonas. Utskottet vill särskilt lyfta fram förstudiens slutsats att risken för negativa effekter förefaller lika bland män och kvinnor vid samma exponering och att mycket talar för att det finns en betydande kunskapsmassa som inte kommer till användning ute på arbetsplatserna. Forte föreslår här att riktade förmedlingsinsatser bör göras i samarbete mellan Forte, arbetsmarknadens parter och berörda myndigheter, i första hand Arbetsmiljöverket och Försäkringskassan.

Utskottet kan konstatera att såväl regeringen och Arbetsmiljöverket som andra aktörer arbetar aktivt med frågan om kvinnors arbetsmiljö och att det pågående arbetet ligger väl i linje med vad som framförs i motionerna. Det saknas därför skäl att i nuläget rikta något tillkännagivande till regeringen på området. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Arbetsmiljön inom vården och omsorgen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

Jämför reservationerna 9 (M), 10 (V) och 11 (KD).

Motionerna

Cecilia Widegren m.fl. (M) vill i motion 2015/16:3226 pröva möjligheten att låta hälsovården, sjukvården och socialtjänsten regelbundet erbjuda fysisk träning på arbetstid (yrkande 8) och föreslår att regeringen snarast möjligt ska göra en översyn av hur arbetsmiljön i vården och omsorgen kan förbättras för att bl.a. skapa långsiktighet i kompetensförsörjningen (yrkande 39). Moderaterna anför att om det offentliga ska klara personalförsörjningen i framtiden måste hälso- och sjukvården bli en attraktivare arbetsgivare.

Ali Esbati (V) föreslår i motion 2015/16:34 att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över konsekvenserna av sänkt personaltätet i offentligt finansierade välfärdsverksamheter och myndigheter med serviceuppdrag med avseende på de anställdas arbetsmiljö (yrkande 1). Vänsterpartiet pekar på att flera av Arbetsmiljöverkets rapporter visar att det finns stora arbetsmiljöproblem inom den offentliga sektorn.

I motion 2015/16:2568 vill Emma Henriksson m.fl. (KD) se en förbättrad arbetsmiljö för vårdpersonal och anför att ökad kontinuitet och trygghet för patienterna minskar stressen för personalen (yrkande 12). Kristdemokraterna förordar en kartläggning och en nationell åtgärdsplan för att komma till rätta med vårdpersonalens administrativa börda och dess påverkan på arbetsmiljön.

I motion 2015/16:2541 föreslår Johan Andersson m.fl. (S) åtgärder för att minska ohälsan bland personal inom vård och omsorg. En åtgärd som föreslås är att Socialstyrelsen får i uppdrag att säkerställa öppen redovisning av personal per omsorgstagare.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare behandlat liknande motionsyrkanden om arbetsmiljön för anställda inom vård och omsorg (bet. 2014/15:AU8). Utskottet ser med fortsatt oro på de höga sjuktalsnivåerna, inte minst i kvinnodominerade yrken såsom vård och omsorg. Det är avgörande att utvecklingen bryts. Utskottet noterar med tillfredsställelse att regeringen fortsätter att vidta proaktiva åtgärder för att komma till rätta med en komplex problematik som berör många politikområden.

Utskottet välkomnar det samtal som folkhälso-, sjukvårds- och idrottsministern samt socialförsäkringsministern bjöd in till i februari i år med landstingen, regionerna samt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) om den ökande ohälsan där även Socialstyrelsen och Försäkringskassan deltog.

Hälso- och sjukvården är en nyckelaktör för att främja hälsa och förebygga ohälsa. Samtidigt är sektorn kraftigt överrepresenterad i sjukskrivningsstatistiken. Utskottet menar att det är nödvändigt att, som regeringen gör, ta ett samlat grepp på landstingens dubbla roll som vård- och arbetsgivare för att komma vidare i det viktiga arbetet att bryta den negativa utvecklingen och stabilisera sjukfrånvaron. Regeringens utgångspunkt att staten och landstingen gemensamt måste klara av utmaningen är mycket konstruktiv eftersom parterna har delat ansvar.

De pågående tillsynsprojekt om arbetsmiljön inom vården och omsorgen som utskottet lyft fram i tidigare betänkande (bet. 2014/15:AU8) består av Arbetsmiljöverkets inspektionssatsning på socialsekreterares arbetsförhållanden för att förbättra den organisatoriska och sociala arbetsmiljön och en treårig inspektionssatsning om första linjens chefer inom vården och omsorgen över hela landet. Arbetsmiljöproblem i dessa yrkesgrupper kan t.ex. bestå i att arbetsbelastningen blir så hög att man kommer i konflikt med de skyldigheter och regelverk som finns för hur det yrke man har ska utövas, s.k. samvetsstress.

Utskottet instämmer i den bedömning som regeringen gör i arbetsmiljöstrategin (skr. 2015/16:80) att det finns flera goda anledningar för offentliga arbetsgivare, t.ex. kommuner och landsting, att vara en förebild med gott ledarskap och förbättra den verksamhet man erbjuder medborgarna genom att vidta åtgärder för att förbättra arbetsförhållandena för de arbetstagare som arbetar med välfärdstjänsterna. I januari 2016 ingick regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) en överenskommelse om stöd till bättre resursutnyttjande i hälso- och sjukvården (S2016/00428/FS). Överenskommelsen handlar om hur den s.k. professionsmiljarden till vården ska användas och fördelas. Överenskommelsen riktar in sig på tre utvecklingsområden: it-stöd och processer för att förenkla administrationen och ge bättre information, smartare användning av medarbetarnas kompetens samt stöd till planering av långsiktig kompetensförsörjning.

Även Arbetsmiljöverkets inspektionssatsning i kombination med verkets nya föreskrifter om organisatorisk och social arbetsmiljö innebär goda möjligheter att förse första linjens chefer med rätt förutsättningar att minska bl.a. den administrativa bördan, öka de anställdas möjlighet att nyttja friskvård, frigöra tid för kärnuppgifter och på så sätt bli både en attraktiv arbetsgivare och minska sektorns sjuktal.

Vad gäller motionsyrkandet om sänkt personaltäthet i offentligt finansierade välfärdsverksamheter vill utskottet lyfta fram regeringens omfattande satsningar i budgetpropositionen för 2016. Här finns en satsning på ökad bemanning både i den sociala barn- och ungdomsvården och inom äldreomsorgen. Dessutom beslutade regeringen om stora satsningar inom skolan. Utskottet delar regeringens bedömning att dessa åtgärder leder till en bättre arbetsmiljö och minskad belastning för personalen inom skolan, den sociala barn- och ungdomsvården och äldreomsorgen.

När det gäller kompetensförsörjningen noterar utskottet avslutningsvis regeringens förslag i vårandringsbudgeten för 2016 (prop. 2015/16:99, utg.omr. 9) att Socialstyrelsens anslag bör ökas med 10 miljoner kronor 2016 som ett komplement till de 65 miljoner kronor som anslaget tillfördes efter förslag i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1, utg.omr. 9, bet. 2015/16:SoU1). Syftet är att ta till vara den kompetens som utländsk utbildad hälso- och sjukvårdspersonal har i syfte att påskynda etableringen av nyanlända på arbetsmarknaden och bidra till integration och sysselsättning. Resurstillskottet ska ytterligare förbättra förutsättningarna för en effektivare handläggning.

Med det ovan anförda anser utskottet att regeringen och flera myndigheter arbetar aktivt för att förbättra arbetsmiljön inom vård och omsorg. Det finns inte skäl att vidta åtgärder från riksdagens sida varför motionsyrkandena avstyrks.

Skyddsombud

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkandena.

Jämför reservation 12 (V).

Motionerna

I motion 2015/16:34 föreslår Ali Esbati m.fl. (V) att arbetsmiljölagen ändras så att regionala skyddsombud får rätt att verka på företag med kollektivavtal även om det tillfälligtvis inte finns någon medlem i den kollektivavtalsbärande arbetstagarorganisationen vid företaget (yrkande 2). Enligt nuvarande bestämmelser krävs att en lokal arbetstagarorganisation har en medlem på ett visst arbetsställe för att ett regionalt skyddsombud ska kunna utses för arbetsstället. Vänsterpartiet menar att detta medför betydande praktiska problem inom branscher med bl.a. rörliga eller tillfälliga arbetsplatser.

Krister Örnfjäder (S) m.fl. framhåller i motion 2015/16:617 att de uppmätta riskerna för olycksfall i både mäns och kvinnors yrkesliv har ökat sedan 2010 enligt statistik från AFA. Motionärerna föreslår därför ett tillägg till 6 kap. 4 § arbetsmiljölagen om att alla nya skyddsombud inom tre månader ska få en grundutbildning i arbetsmiljö, att alla arbetsgivarrepresentanter ska ha en grundutbildning i arbetsmiljö och att alla skyddsombud och arbetsgivare ska få lämplig vidareutbildning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis understryka att de regionala skyddsombuden har en viktig roll för att uppmärksamma arbetsmiljörisker på arbetsställen som saknar ett organiserat lokalt skyddsarbete med lokala skyddsombud eller

skyddskommittéer. Utskottet välkomnar, som tidigare nämnts, att regeringen nyligen tillsatt utredningen Arbetsmiljöreger för ett modernt arbetsliv (dir. 2016:1). Utredningen ska

- ta ställning till om regionala skyddsombud ska få utses även för arbetsställen där medlemskravet inte uppfylls
- analysera och bedöma om de regionala skyddsombudens befogenheter i så fall är ändamålsenliga med tanke på det moderna arbetslivets utmaningar
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Utredningen ska vidare beakta att enskilda anställningsavtal och kollektivavtal är grunden för skyddsombudens verksamhet samt betänkandet Översyn av lex Laval (SOU 2015:38). Även syftet med samverkansreglernas och de regionala skyddsombudens verksamhet ska beaktas. Utredaren får, om det bedöms lämpligt, belysa frågan om regionala skyddsombud ska ha andra befogenheter än lokala skyddsombud. Förslagen bör dock inte innebära att skyddsombuden får en myndighetsliknande tillsynsroll. Utredningens åtgärdsförslag och förslag om eventuella regeländringar ska rymmas inom befintliga resurser och myndighetsstrukturer. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2017.

Utskottet vill i sammanhanget lyfta fram uppgifter i Arbetsmiljöverkets årsredovisning för 2015 där myndigheten beskriver att den har hanterat 25 procent fler skyddsombudsanmälningar under 2015 jämfört med 2014, ett tal som myndigheten förväntar sig kommer att fortsätta öka under 2016 då myndigheten ser en trend att anmälningarna blir mer komplexa. Anmälningarna rör bl.a. större organisationer och handlar om arbetsmiljöfrågor såsom riskbedömningar, hot och våld, psykosociala undersökningar, stress eller arbetsbelastning. Arbetsmiljöverket ser också en tendens att skyddsombuden inte har tillräckliga kunskaper för att göra korrekta framställningar till myndigheten. Sammantaget innebär detta att handläggningen blir mer omfattande med längre handläggningstider som följd.

Utskottet menar att det är viktigt att uppmärksamma frågor om skyddsombudens roll och befogenheter, inte minst mot bakgrund av Arbetsmiljöverkets bedömning i sin senaste årsredovisning. Utskottet ser fram emot utredningens betänkande och vill avvakta regeringens beredning av detsamma. Utskottet är därmed inte berett att förorda något tillkännagivande enligt motionsyrkandena som därmed avstyrks.

Sanktionssystemet i arbetsmiljö- och arbetstidslagarna samt preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

Jämför reservationerna 13 (SD) och 14 (V).

Bakgrund

Riksdagen beslutade den 17 juni 2013 om ändrade bestämmelser i 8 kap. arbetsmiljölagen som innebär att administrativa sanktionsavgifter från den 1 juli 2014 i stor utsträckning ska ersätta straffsanktioner (prop. 2012/13:143, bet. 2012/13:AU11, rskr. 2012/13:284). En sanktionsavgift ska tas ut även om överträdelsen inte har skett med uppsåt eller av oaktsamhet. Det högsta beloppet för avgiften höjs från 100 000 kronor till 1 000 000 kronor. I samma ärende beslutades också att straffsanktionerna i huvudsak ska ersättas av sanktionsavgifter även i ett antal lagar om arbetstid.

För allvarligare överträdelser av arbetsmiljöregelverket som innebär att någon avlider, skadas eller utsätts för fara gäller även i fortsättningen bestämmelsen i 3 kap. 10 § brottsbalken om arbetsmiljöbrott, som kompletterar arbetsmiljölagens sanktionssystem. Preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott följer de allmänna preskriptionstiderna i brottsbalken och beror på straffskalan för brottet – ju strängare straffskala, desto längre preskriptionstid.

Motionerna

I motion 2015/16:34 yrkar Ali Esbati m.fl. (V) att den högsta nivån på sanktionsavgifterna bör höjas till 50 prisbasbelopp (yrkande 4). Vidare föreslår Vänsterpartiet att man bör göra en utvärdering av förändringarna av sanktionssystemet i arbetsmiljö- och arbetstidslagarna (yrkande 5). Partiet hänvisar till de ändringar i arbetsmiljö- och arbetstidslagarna som trädde i kraft i juli 2014 som bl.a. innebär att straffsanktioner i många fall har ersatts av sanktionsavgifter med motivet att det är mer effektivt att direkt på plats kräva in en avgift än att gå genom rättsväsendet. Vänsterpartiet håller delvis med om detta men befarar att den omfattande avkriminaliseringen i arbetsmiljölagen kan leda till att det förebyggande arbetsmiljöarbetet försvåras. Vänsterpartiet yrkar vidare att regeringen bör återkomma med förslag om ekonomiska sanktionsavgifter när det gäller arbetsgivarnas ansvar för arbetsanpassning och rehabilitering (yrkande 6). En reglering i kollektivavtal skulle därutöver enligt Vänsterpartiet öka arbetstagarorganisationernas möjligheter att driva fall där arbetsgivare inte fullföljt sina skyldigheter och möjliggöra en bättre anpassning av reglerna.

Magnus Persson (SD) anför i motion 2015/16:5 att Arbetsmiljöverket har svårigheter att verkställa sina beslut om sanktionsavgifter gentemot utländska företag verksamma i Sverige och yrkar därför på en återgång till tidigare system där domstolar dömde ut böter med ett fungerande internationellt och europeiskt samarbete för indrivning av böterna.

Vidare yrkar Magnus Persson (SD) i motion 2015/16:1307 att preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott förlängs. Motionären anför att ansvarsbiten vid arbetsplatsolyckor är väldigt komplicerad då entreprenader oftast sker i många led vilket leder till väldigt komplicerad ansvarsutkrävning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser fortsatt positivt på det sanktionssystem i arbetsmiljö- och arbetstidslagarna som trädde i kraft den 1 juli 2014. Utskottet har tidigare uttalat att det inte ser någon anledning att omvärdera de bedömningar som gjordes i samband med beslutet om det nya sanktionssystemet (bet. 2013/14:AU5).

I ett par motionsyrkanden finns förslag om ändringar av sanktionsreglerna och det finns också förslag om att regeringen bör utvärdera det nya systemet. Utskottet konstaterar att Arbetsmiljöverket utvärderar sanktionsreformen. Sanktionsreformen har varit på plats i mindre än två år och det väsentliga i detta läge är enligt verket att få en bild av erfarenheterna så här långt och att undersöka hur sanktionsreglerna fungerar i praktiken och vilka förbättrings- och utvecklingsbehov som finns. Arbetsmiljöverket genomför därför en utvärdering av införandet av sanktionsavgifter som främst följer utvecklingen under perioden 2014–2016. Arbetet genomförs av en extern utvärderare för att säkra en objektiv genomlysning då det är myndighetens verksamhet som utvärderas. En slutlig rapport planeras till den 1 november 2016.

När det särskilt gäller motionsyrkandet om sanktionsavgifter för arbetsgivares ansvar för arbetsanpassning och rehabilitering kan utskottet notera att Arbetsmiljöverket har i uppdrag att analysera tillsynsresultaten för arbetsgivarens anpassnings- och rehabiliteringsarbete för att få en samlad bild av hur det ser ut. Uppdraget kommer att redovisas i myndighetens årsredovisning för 2016.

När det gäller problematiken som kan uppstå om en utländsk arbetsgivare inte frivilligt betalar en sanktionsavgift noterar utskottet att Arbetsmiljöverket i en återsrapportering till regeringen fört fram att delar av problemet kan komma att lösas i och med genomförandet av det s.k. tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet. Utskottet delar den bedömningen och kan konstatera att frågan om genomförandet av tillämpningsdirektivet är under beredning inom Regeringskansliet.

Utskottet välkomnar den utvärdering av sanktionsreformen som initierats av Arbetsmiljöverket och ser fram emot att ta del av dess resultat. Det finns enligt utskottet inte skäl att föregripa den pågående utvärderingen. Inte heller regeringskansliets pågående beredning av genomförandet av det s.k. tillämpningsdirektivet bör föregripas.

Slutligen när det gäller preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott menar utskottet att det är angeläget att arbetsmiljöbrott inte preskriberas på grund av organisationsbrister eller bristande resurser hos åklagare eller Polismyndigheten. Utskottet har tidigare uppmärksammat att Åklagarmyndigheten 2009 inrättade en särskild riksenhet för arbetsmiljöbrott och att Polismyndigheten 2015 inrättade särskilda enheter för arbetsmiljöbrott på regional nivå (bet. 2015/16:AU8).

Med det ovan anförda avstyrks motionerna.

Reservationer

1. En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016-2020 m.m., punkt 1 (M, C, L, KD)

av Elisabeth Svantesson (M), Katarina Brännström (M), Annika Carlsson (C), Christian Holm Barenfeld (M), Fredrik Malm (L), Désirée Pethrus (KD) och Erik Andersson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3323 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1, avslår motionerna

2015/16:301 av Phia Andersson (S),

2015/16:323 av Hanna Westerén (S) och

2015/16:2813 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 8 och 9 samt lägger skrivelse 2015/16:80 till handlingarna.

Ställningstagande

Vi ser positivt på att regeringen fortsätter arbetet med att formulera strategier som ger arbetsmiljöarbetet en mer långsiktig inriktning och pekar ut prioriterade områden. Dock saknas breda initiativ för att förbättra och förenkla förutsättningarna för arbetsgivare att bedriva ett förebyggande arbetsmiljöarbete. De åtgärder som regeringen föreslår i sin arbetsmiljöstrategi inriktas framför allt på enskilda branscher och yrken. Det menar vi är olyckligt eftersom det ytterst är arbetsgivarna som har ansvaret för arbetsmiljön.

Den svenska arbetsmarknaden består till stor del av små företag. Mindre företag har ofta sämre kunskapsmässiga och andra resurser att hantera arbetsmiljöproblem. Att arbeta för att nå dessa företag är därför viktigt – inte minst om en nollvision för dödsolyckor ska kunna nås.

I alliansregeringens arbetsmiljöstrategi betonades därför vikten av att utveckla och förbättra Arbetsmiljöverkets informerande roll. Alliansen utökade bl.a. Arbetsmiljöverkets kunskapsspridningsuppdrag genom inrättandet av den nationella funktionen för kunskapsområdet arbetsmiljö och arbetsliv. En annan viktig del i att underlätta för företag, i synnerhet mindre företag, är att förenkla regelverket, vilket inte innebär att ambitionsnivån i arbetsmiljöarbetet behöver sänkas. Det måste helt enkelt vara lätt att göra rätt.

Arbetsmiljöinitiativ som tas från olika branscher bör stöttas i högre grad eftersom det är i branschen som bäst kunskap finns om vilka de största utmaningarna är.

Vi anser att regeringen bör ta initiativ som underlättar för arbetsgivare i alla branscher att bedriva ett bra förebyggande arbete, utvecklar Arbetsmiljöverkets informerande roll och förenklar regelverk samt ger mer stöd till arbetsmiljöinitiativ utifrån olika branschens kunskap om utmaningar inom sina områden.

2. En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016-2020 m.m., punkt 1 (SD)

av Sven-Olof Sällström (SD) och Paula Bieler (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2813 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 8 och 9,
avslår motionerna
2015/16:301 av Phia Andersson (S),
2015/16:323 av Hanna Westerén (S) och
2015/16:3323 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1 och
lägger skrivelse 2015/16:80 till handlingarna.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna välkomnar att regeringen tagit fram en arbetsmiljöstrategi som till stora delar stämmer överens med Sverigedemokraternas förslag och satsningar inom området arbetsmiljö. Däremot delar vi inte utskottets positiva inställning till EU:s arbete på arbetsmiljöområdet. Vi ser problem med att EU får allt mer makt över arbetsmarknadspolitiken där hanteringen av arbetsmiljöfrågorna ligger. För oss sverigedemokrater är det självklart att lagar och regler om svensk arbetsmiljö ska vara en nationell fråga, då skillnaden som rör arbetsmiljöfrågor är stor inom EU:s medlemsländer vilket på sikt kan försämra den svenska standarden.

Sverigedemokraterna anser att kvinnovåld som sker på arbetsplatser inte alltid ensamt kan skyllas på enskilda gärningsmän eller på attityder i samhället utan kan bero på en felaktig organisationsstruktur som ökar riskerna för att våld och hot ska inträffa. Det kan exempelvis röra sig om osäker kontanthantering, att en socialsekreterares besöksrum inte är inom hörselavstånd till övriga medarbetare, underbemanning på en vårdinrättning

med farliga patienter, ensamarbete på kvällar o.s.v. När våldstillbud inträffar till följd av sådana strukturer är det viktigt att inte bara gärningsmännen utan också strukturerna bemöts på rätt sätt.

Detta bör på alla arbetsplatser ske inom ramen för SAM – systematiskt arbetsmiljöarbete. Tyvärr visar Arbetsmiljöverkets inspektioner att sex av tio arbetsgivare slarvar eller saknar rutiner för att hantera tillbud på arbetsplatsen. Enligt Arbetsmiljöverkets statistik har även andelen som uppgett att SAM inte ens bedrivs på arbetsplatsen legat ungefär konstant på ca 45 procent under flera år. Detta är enligt Sverigedemokraterna inte acceptabelt. Därför bör regeringen verka för att antalet arbetsgivare som bedriver SAM i fortsättningen följs upp årligen.

Under 2013 beslutades om nya strängare regler för åtgärder mot arbetsgivare som bryter mot arbetsmiljöföreskrifter. Visar uppföljningar att de nya reglerna inte ger någon betydande effekt på antalet arbetsgivare som bedriver SAM måste ytterligare åtgärder vidtas. Vid en sådan situation bör regeringen verka för att Arbetsmiljöverket kan öka antalet inspektioner på arbetsplatser samt eventuellt även höja minimibeloppet för det vite som arbetsgivare kan dömas att betala vid brott mot arbetsmiljölagen.

3. Forskning om det moderna arbetslivets villkor, punkt 2 (KD)

av Désirée Pethrus (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2509 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 12 och

2015/16:2569 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 21.

Ställningstagande

Kulturen på arbetsmarknaden och arbetsgivarens syn på föräldraskap, barn och familj är avgörande för föräldrarnas möjligheter att möta sina barns behov. Det är därför viktigt att värna en kultur på arbetsmarknaden där det är accepterat att småbarnsföräldrar är hemma på heltid, eller går ned i arbetstid, för att ta hand om sitt barn. Sverige står sig väl i det avseendet och det är av stor vikt att fortsätta att slå vakt om ett familjevänligt arbetsliv. Samtidigt återstår en del innan mammor och pappor ses som likvärdiga föräldrar och ges samma möjligheter att ta en aktiv roll i föräldraskapet. För många präglas arbetsförhållandena av gränslöshet och flexibilitet. Det skapar förutsättningar till flexibla lösningar som gynnar den anställda. Men det finns också

förutsättningar att vara tillgänglig och utföra arbete på kvällar, helger, under semestern och när barnen är sjuka, något som kan vara svårt att säga nej till om det etableras som norm.

Politik och lagstiftning är ett alltför trubbigt verktyg för att komma åt de problem och den stress som det gränslösa arbetslivet kan ge upphov till för familjer och enskilda. Regleringar skulle sannolikt försvåra för såväl företagande som familjeliv.

Med det ovan anförda anser jag att regeringen bör verka för mer kunskap om det moderna arbetslivets villkor och hur det påverkar familjeliv, personlig hälsa och barns välbefinnande

4. Företagshälsovård, punkt 3 (V)

av Jenny Bengtsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:34 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 3 och
avslår motionerna
2015/16:641 av Krister Örnfjäder m.fl. (S) och
2015/16:2560 av Finn Bengtsson m.fl. (M).

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att alla arbetstagare ska ha tillgång till en kvalitetssäkrad företagshälsovård med branschkunskap som arbetar med strategiskt förebyggande arbetsmiljöarbete. Det är dels en rättvisefråga, dels en förutsättning för att fler människor ska orka arbeta fram till 65 år eller längre.

Tillgången till företagshälsovård följer de vanliga klass- och könsgrensarna. LO-förbundens medlemmar, särskilt kvinnor på mindre arbetsplatser och i branscher med många deltider, tidsbegränsade anställningar, inhyrningar och arbete på obekvämt arbetstid, är de som har sämst tillgång till företagshälsovård. Den lägsta tillgången till företagshälsovård finns bland kvinnliga arbetare i den privata servicesektorn. Av dessa arbetstagare hade enbart 33 procent tillgång till företagshälsovård via sin arbetsplats (LO: Företagshälsovård – en handledning från LO och LO-förbunden, 2013).

Ett grundläggande problem, vid sidan av att många arbetsgivare tenderar att bortse från såväl lagstiftning som föreskrifter, är att arbetsgivare ofta saknar kunskap om företagshälsovårdens roll i det systematiska förebyggande arbetsmiljöarbetet. En kvalitetssäkrad företagshälsovård arbetar utifrån en

helhetssyn på arbetsmiljön med god kunskap om förhållandena i den aktuella branschen och med hög kompetens inom områdena arbetsmiljö, arbetsorganisation, ledarskapsfrågor, beteendevetenskap, ergonomi, hälsovetenskap, medicin, teknik och rehabilitering.

Regeringen bör ta initiativ till att i samverkan med arbetsmarknadens parter se över möjligheterna att skapa en effektiv, kvalitetssäkrad och branschkunlig företagshälsovård som omfattar alla arbetstagare. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5. Kränkande särbehandling i arbetslivet, punkt 4 (V)

av Jenny Bengtsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:34 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 7 och avslår motionerna

2015/16:1870 av Emanuel Öz m.fl. (S) och

2015/16:2559 av Finn Bengtsson m.fl. (M).

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att arbetsrätten behöver stärkas så att de drabbade kan få sin sak prövad samt få upprättelse och ekonomiskt skadestånd. Därför behövs en ny lag mot trakasserier i arbetslivet. Fackförbundet Vision har formulerat ett förslag på hur en sådan lagstiftning skulle kunna utformas. Jag anser att förslaget är en bra utgångspunkt för ett kommande lagstiftningsarbete.

Mobbning är ett stort och alltför lite uppmärksammat arbetsmiljöproblem med allvarliga konsekvenser för de drabbade. Mobbning på jobbet leder i första hand till stort psykiskt lidande, men ökar också risken att bli fysiskt sjuk. Enligt Arbetsmiljöverket upplever ungefär var tionde arbetstagare att de är mobbade av sin chef eller av andra arbetstagare (Arbetsmiljön 2013. Rapport 2014:3).

Vänsterpartiet menar att det i dag saknas en tydlig lagstiftning som skyddar den som utsätts för trakasserier på jobbet. En lucka i lagstiftningen gör att anställda kan frysas ut och systematiskt mobbas av en chef eller av andra arbetstagare utan att någon ställs till svars. Arbetsmiljöverket kan utdöma vite för arbetsgivare som inte sköter sig. Det är dock otillräckligt eftersom arbetsmiljölagen är en förvaltningsrättslig lag som reglerar förhållandet mellan arbetsgivaren och staten. Lagen ger ingen lösning eller upprättelse i form av erkännande eller ekonomiskt skadestånd till den som blivit

trakasserad. För att kunna få sin rätt prövad i domstol behövs det en arbetsrättslig lag.

I mars 2014 fattade riksdagen beslut om att regeringen bör återkomma med förslag om hur mobbning och trakasserier i arbetslivet ska minska. Varken den förra eller den nuvarande regeringen har ännu lagt fram några sådana förslag, trots riksdagens tillkännagivande. Det är hög tid att regeringen tar problemet med mobbning i arbetslivet på allvar.

Jag anser att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att ta fram förslag till en ny lag mot trakasserier i arbetslivet.

6. Kvinnors arbetsmiljö, punkt 5 (M)

av Elisabeth Svantesson (M), Katarina Brännström (M), Christian Holm Barenfeld (M) och Erik Andersson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2274 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 5 och avslår motionerna

2015/16:1991 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 16 och

2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 13.

Ställningstagande

Kvinnors arbetsrelaterade ohälsa är en stor utmaning. Sedan 1980-talet har kvinnor haft högre sjukfrånvaro än män och skillnaderna fortsätter att öka. Fler kvinnor än män tvingas lämna arbetslivet i förtid på grund av ohälsa och kvinnor uppger också i högre grad än män att de lider av såväl fysiska som psykiska arbetsrelaterade besvär.

Alliansregeringen gav Arbetsmiljöverket i uppdrag att ta fram kunskap samt att utveckla och genomföra särskilda insatser för att förebygga att kvinnor slås ut från arbetslivet på grund av arbetsmiljörelaterade problem.

När sjuktalen åter börjat stiga är det helt fel väg att gå att göra som regeringen och avskaffa den borte tidsgränsen i sjukförsäkringen. Detta har även flertalet expertmyndigheter påpekat. Bland annat Försäkringskassan ser risker med att avskaffa den borte tidsgränsen i sjukförsäkringen eftersom det kan komma att öka sjukfrånvaron. Eftersom kvinnor är sjukskrivna i högre utsträckning än män är det framför allt kvinnor som ligger i riskzonen.

Vi anser att regeringen bör ge Arbetsmiljöverket ytterligare resurser för att fortsätta att förbättra kvinnors arbetsmiljö, bl.a. genom inspektioner och informationsinsatser.

7. Kvinnors arbetsmiljö, punkt 5 (KD)

av Désirée Pethrus (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:1991 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 16 och

2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 13 och

avslår motion

2015/16:2274 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Kristdemokraterna eftersträvar ett arbetslivsklimat som ger förutsättningar att klara det livspussel som föräldraskap med små barn innebär.

Sedan 1980-talet har kvinnor haft högre sjukfrånvaro än män, och skillnaderna fortsätter att öka. Det finns många olika orsaker till att kvinnor i högre utsträckning än män drabbas av arbetsskador inom vissa branscher. Hur arbetet är organiserat, hur ledarskapet ser ut och vilka förutsättningar som finns att utföra arbetet är några exempel. Ofta är arbetsgivaren omedveten om skillnaderna och det finns en stor utmaning i att göra alla medvetna om det omedvetna.

Kvinnors ohälsa kulminerar under de två år som följer efter första barnets födelse. Ohälsa som varar längre än 14 dagar påverkas kraftigt av sociodemografiska och socioekonomiska faktorer. Yrken med ökad risk för sjukskrivning framträder inom skola, vård och omsorg, områden inom vilka kvinnor är dominerande. I Försäkringskassans Socialförsäkringsrapport 2014:14 identifieras de fysiska och psykiska krav som finns i dessa arbetsroller som orsakerna till den högre sjukskrivningsrisken. Snedfördelningen av arbetet i hemmet där båda föräldrar förvärvsarbetar gör vidare att många kvinnor dubbelarbetar.

Alliansregeringen gav Arbetsmiljöverket i uppdrag 2011 att utveckla och genomföra särskilda aktiviteter för att förebygga att kvinnor slås ut från arbetslivet på grund av arbetsrelaterade problem. De slutsatser som Arbetsmiljöverket drar utifrån det arbete som bedrivits är att den könssegrigerade arbetsmarknaden i väsentlig grad bidrar till att kvinnor löper större risk att drabbas av belastningsskador.

Jag anser att regeringen bör uppdraga åt Arbetsmiljöverket att utveckla verktyg för arbetsgivare att kartlägga om och hur kvinnor och män exponeras i olika grad på arbetsplatsen som riskfaktor för sjukskrivning.

8. Ytterligare åtgärder för kvinnors arbetsmiljö, punkt 6 (M, C, L, KD)

av Elisabeth Svantesson (M), Katarina Brännström (M), Annika Qarlsso (C), Christian Holm Barenfeld (M), Fredrik Malm (L), Désirée Pethrus (KD) och Erik Andersson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3323 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Arbetsmiljön på svenska arbetsplatser står sig väl i en internationell jämförelse. Utvecklingen går också på många sätt åt rätt håll. Antalet dödsfall i arbetsolyckor har minskat stadigt sedan 1950-talet och antalet anmälda arbetsolyckor med frånvaro ligger på en tredjedel i dag jämfört med 25 år sedan. Även antalet anmälda arbetssjukdomar har minskat under de senaste 25 åren. Dock har den arbetsrelaterade sjukfrånvaron ökat något sedan ett par år tillbaka.

Utgångsläget för en fortsatt positiv utveckling med minskande antal arbetsolyckor och arbetsskador är därmed förhållandevis gott, men det är viktigt att fortsätta förbättra arbetsmiljön på svenska arbetsplatser för att förebygga ohälsa och olycksfall och motverka att människor utestängs från arbetslivet.

Ett prioriterat område bör vara kvinnors arbetsmiljö. Sedan 1980-talet har kvinnor haft högre sjukfrånvaro än män, och skillnaderna fortsätter att öka. Fler kvinnor än män tvingas lämna arbetslivet i förtid på grund av ohälsa och kvinnor uppger också i högre grad än män att de lider av såväl fysiska som psykiska arbetsrelaterade besvär.

Alliansregeringen gav Arbetsmiljöverket i uppdrag att ta fram kunskap samt att utveckla och genomföra särskilda insatser för att förebygga att kvinnor slås ut från arbetslivet på grund av arbetsmiljörelaterade problem. Detta område bör även i fortsättningen uppmärksammas. Liksom utskottet välkomnar vi därför att regeringen har förlängt Arbetsmiljöverkets uppdrag.

Däremot anser vi det vara helt fel väg att gå att ta bort den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen när sjuktalen åter börjat stiga. Bland andra Försäkringskassan har varnat för att det kan komma att öka sjukfrånvaron. Eftersom kvinnor är sjukskrivna i högre utsträckning än män är det framför allt kvinnor som ligger i riskzonen.

Vi anser att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att prioritera kvinnors arbetsmiljö.

9. Arbetsmiljön inom vården och omsorgen, punkt 7 (M)

av Elisabeth Svantesson (M), Katarina Brännström (M), Christian Holm Barenfeld (M) och Erik Andersson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3226 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 8 och 39 samt avslår motionerna

2015/16:34 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 1,

2015/16:2541 av Johan Andersson m.fl. (S) och

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 12.

Ställningstagande

Medarbetare i vården och omsorgen är välfärdens kärna. Deras arbetsinsatser, kunskaper, erfarenheter och engagemang är avgörande för vårdens kvalitet. Det är i mötet mellan vården och omsorgens professionella medarbetare och patienternas och brukarnas behov som kvalitet uppstår och utvecklas.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) uppskattar och beräknar t.ex. att det kommer att behövas ca 230 000 nya medarbetare inom vård och omsorg fram t.o.m. år 2023 om inga tydliga förändringar sker i arbetssätt och bemanning. Vidare menar Statistiska centralbyrån (SCB) att efterfrågan kommer att öka gällande ett antal yrkesgrupper såsom specialistsjuksköterskor, biomedicinska analytiker och barnmorskor, inom vård och omsorg. Om det offentliga ska klara personalförsörjningen i framtiden måste sjukvården bli en ännu mer attraktiv arbetsgivare.

Alliansregeringen tog ett helhetsgrepp om svensk äldrevård och tillsatte en utredning för att kunna fatta långsiktiga, hållbara beslut. Nu måste den nuvarande regeringen överväga något liknande för hälso- och sjukvården.

Vi anser att regeringen bör verka för att man inom hälso- och sjukvården, omsorgen och socialtjänsten prövar möjligheten att regelbundet erbjuda fysisk träning på arbetstid. Regeringen bör vidare genomföra en översyn av hur arbetsmiljön i vården och omsorgen kan förbättras i syfte att bl.a. skapa långsiktighet i kompetensförsörjningen.

10. Arbetsmiljön inom vården och omsorgen, punkt 7 (V)

av Jenny Bengtsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:34 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 1 och
avslår motionerna

2015/16:2541 av Johan Andersson m.fl. (S),

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 12 och

2015/16:3226 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 8 och 39.

Ställningstagande

Den ekonomiska krisen under 1990-talet ledde till omfattande nedskärningar och personalneddragningar inom den offentliga sektorn. Samtidigt som personaltätheten i välfärden generellt är lägre i dag än i början av 1990-talet är behovet av de offentliga tjänsterna oförändrat. Färre anställda utför lika mycket, eller mer, arbete än tidigare. Den låga bemanningen i välfärden påverkar de anställdas arbetsmiljö negativt. Pressade arbetsscheman innebär ökad stress som i sin tur leder till psykiska besvär, belastningsskador och fallolyckor. Många välfärdsarbetare hinner helt enkelt inte med sina arbetsuppgifter och utsätts därmed för stora risker, vilket leder till ohälsa och sjukskrivningar.

De offentligt anställdas försämrade arbetsmiljö har uppmärksammats av Arbetsmiljöverket. Flera av Arbetsmiljöverkets rapporter visar att det finns stora arbetsmiljöproblem inom den offentliga sektorn. Detta bekräftas även av de fackförbund som organiserar arbetstagare inom offentlig verksamhet, såväl arbetare som tjänstemän. Arbetsmiljöverket har genomfört flera tillsynsprojekt med fokus på offentligt anställdas arbetsmiljö. Ytterligare tillsynsprojekt är nyligen påbörjade, bl.a. när det gäller socialsekreterarnas arbetsmiljö.

Vänsterpartiet välkomnar detta men anser att det behövs en mer omfattande utredning i syfte att få en större och mer samlad bild av hur strukturförändringarna inom välfärden påverkat de offentligt anställdas arbetsmiljö. Utredningens resultat kan ge ett värdefullt underlag för framtida diskussioner och beslut som rör offentligt finansierad verksamhet.

Jag anser att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över konsekvenserna av sänkt personaltäthet i offentligt finansierade välfärdsverksamheter och myndigheter med serviceuppdrag med avseende på de anställdas arbetsmiljö.

11. Arbetsmiljön inom vården och omsorgen, punkt 7 (KD)

av Désirée Pethrus (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 12 och avslår motionerna

2015/16:34 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 1,

2015/16:2541 av Johan Andersson m.fl. (S) och

2015/16:3226 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 8 och 39.

Ställningstagande

Många av de förslag som Kristdemokraterna lämnar för att förbättra för patienterna, förbättrar också arbetsmiljön i vården. När systemet jobbar för kontinuitet och trygghet minskar stressen för personalen. När överbeläggningarna minskar och samverkan mellan landsting och kommun blir bättre kan personalen ägna mer tid åt patienten.

Kristdemokraterna menar att den administrativa bördan för vårdpersonalen måste minska så att tid frigörs till arbete med patienterna. Detta kan bl.a. göras genom utveckling av bättre it-stöd. Det finns all anledning att vara kritisk till vårdens bristfälliga it-stöd som bl.a. resulterar i att vissa uppgifter, t.ex. till kvalitetsregister, måste dokumenteras flera gånger. När sjukhuset eller vårdcentralen systematiskt följer sina resultat, jämför dem över tid och med andras resultat, förbättras vårdens kvalitet hela tiden. Kvalitetsregistren används till sådana jämförelser. När vårdprocesserna förbättras genom personalens idoga arbete med förbättringsmetoder (t.ex. lean) är det patienterna som blir vinnare.

Det är inte god resursplanering att kvalificerad vårdpersonal måste ägna tid åt uppgifter som skulle kunna göras mycket bättre av annan personal, t.ex. att jaga vårdplatser eller ringa in extra personal. Uppgifter som kan läggas på t.ex. administrativ personal ska inte läggas på vårdpersonal.

Jag anser att regeringen bör verka för att vårdens administrativa och logistiska stöd ses över och att goda exempel sprids. Jag anser också att regeringen bör initiera en kartläggning och en nationell åtgärdsplan för att komma till rätta med vårdpersonalens administrativa börda och dess påverkan på arbetsmiljön.

12. Skyddsombud, punkt 8 (V)

av Jenny Bengtsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:34 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 2 och
avslår motion

2015/16:617 av Krister Örnfjäder m.fl. (S).

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att alla människor har rätt till en trygg och säker arbetsmiljö och ett arbete som ger möjlighet till utveckling, delaktighet och inflytande. De som arbetar ska kunna avsluta sina arbetsliv med den fysiska och psykiska hälsan i behåll. Friska arbetsplatser och en god arbetsmiljö är avgörande för arbetstagarnas ställning, företagens utveckling och samhällets välbefinnande.

Regionala skyddsombud gör stor nytta för hälsa och säkerhet på våra arbetsplatser. Enligt nuvarande bestämmelser krävs att en lokal arbetstagarorganisation har en medlem på ett visst arbetsställe för att ett regionalt skyddsombud ska kunna utses för arbetsstället. Inom vissa branscher medför medlemskravet betydande praktiska problem. Det gäller dels branscher med rörliga eller tillfälliga arbetsplatser, dels branscher med allmänt stor personalomsättning och där arbetet i hög grad utförs av bemanningsföretag. Om arbetsgivaren är bunden av kollektivavtal måste det rimligtvis innebära att ett regionalt skyddsombud är välkommet på arbetsplatsen för att hjälpa till med att bygga upp en tillfredsställande lokal arbetsmiljöorganisation, även om det vid vissa besökstillfällen inte finns någon medlem på arbetsstället.

Jag anser att regeringen bör arbeta för en ändring i arbetsmiljölagen så att regionala skyddsombud får rätt att verka på företag med kollektivavtal även om det tillfälligtvis inte finns någon medlem i den kollektivavtalsbärande arbetstagarorganisationen vid företaget.

13. Sanktionssystemet i arbetsmiljö- och arbetstidslagarna samt preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott, punkt 9 (SD)

av Sven-Olof Sällström (SD) och Paula Bieler (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:1307 av Magnus Persson (SD) och
avslår motionerna
2015/16:5 av Magnus Persson (SD) och
2015/16:34 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkandena 4–6.

Ställningstagande

Bemanningsföretag med låglönearbetskraft är i dag vanligt förekommande på framför allt svenska byggarbetsplatser. Ansvarsutkrävningen blir väldigt komplicerad när olyckan är framme med underentreprenörer i flera led. Att rättsprocessen tar lång tid är förståeligt med de knappa resurser polisen har för att utreda arbetsmiljöbrott. Preskriptionstiden för normalgraden av arbetsmiljöbrott är i dag två år och vid grova brott fem år.

Sverigedemokraterna menar att denna tid är alldeles för kort när det ofta gäller brott med dödlig utgång. Vi anser därför att regeringen bör se över möjligheten att utöka preskriptionstiden till minst det dubbla, fyra år för normalgraden samt tio år för grova brott.

14. Sanktionssystemet i arbetsmiljö- och arbetstidslagarna samt preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott, punkt 9 (V)

av Jenny Bengtsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:34 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkandena 4–6 och
avslår motionerna
2015/16:5 av Magnus Persson (SD) och
2015/16:1307 av Magnus Persson (SD).

Ställningstagande

I juni 2013 beslutade riksdagen om stora förändringar av sanktionssystemet i arbetsmiljö- och arbetstidslagarna som trädde i kraft den 1 juli 2014. De nya reglerna innebär i korthet att straffsanktioner i de allra flesta fall har ersatts av

sanktionsavgifter. Den borgerliga regeringens motiv till förändringarna var att det är mer effektivt att direkt på plats kräva in en avgift än att gå genom rättsväsendet.

Vänsterpartiet håller delvis med om detta. Det finns goda skäl att använda sanktionsavgifter i fler fall än tidigare. Men vi tycker också att det måste finnas en viktning mellan olika slags överträdelse på arbetsmiljöområdet. Brott mot arbetsmiljöbestämmelser måste anses väga olika tungt beroende på vilka konsekvenser en överträdelse kan få.

Därtill är den högsta sanktionsavgiften, 1 miljon kronor, alltför låg. Vissa verksamheter opererar dagligen med så stora värden att det krävs större summor för att sanktionerna inte bara ska kunna uppfattas som en ekonomisk risk att räkna med. Jag anser att regeringen bör vidta åtgärder så att den högsta sanktionsavgiften i stället fastställs till 50 prisbasbelopp, vilket även har fördelen att beloppet inte urholkas i takt med inflationen.

Jag anser vidare att det är av största vikt att regeringen ser till att effekterna av förändringarna blir föremål för en noggrann utvärdering i syfte att ta reda på hur regeländringarna påverkat det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Vänsterpartiet befarar att den omfattande avkriminaliseringen i arbetsmiljölagen kan leda till att det förebyggande arbetsmiljöarbetet försvåras. Vid utvärderingen bör särskild vikt läggas vid synpunkter från skyddsombud och regionala skyddsombud.

Det förebyggande arbetets betydelse för att minska ohälsan kan inte nog överskattas. Ett mänskligare arbetsliv med bättre arbetsmiljö är nödvändigt för att minimera riskerna för skador och sjukdom. Arbetsgivarnas ansvar för arbetsanpassning och rehabilitering behöver också skärpas. Regeringen bör återkomma med förslag om att lagstiftningens uttalade skyldigheter för arbetsgivaren att anpassa arbetsplats och arbetsuppgifter kopplas till kännbara ekonomiska sanktionsavgifter. Sådana lagstiftade sanktionsavgifter kan med fördel kombineras med reglering i kollektivavtal. Det skulle öka arbetstagarorganisationernas möjligheter att driva fall där arbetsgivare inte fullföljt sina skyldigheter, samtidigt som avtalen möjliggör en bättre anpassning av reglerna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2015/16:80 En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016–2020.

Följdmotionen

2015/16:3323 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, L, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetsmiljöstrategin i större utsträckning bör omfatta initiativ som underlättar för arbetsgivare i alla branscher att bedriva ett bra förebyggande arbete, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att uppmärksamma kvinnors arbetsmiljö och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:5 av Magnus Persson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sanktionsavgifter via Arbetsmiljöverket och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:34 av Ali Esbati m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över konsekvenserna av sänkt personaltäthet i offentligt finansierade välfärdsverksamheter och myndigheter med serviceuppdrag med avseende på de anställdas arbetsmiljö, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetsmiljölagen bör ändras så att regionala skyddsombud får rätt att verka på företag med kollektivavtal även om det tillfälligtvis inte finns någon medlem i den kollektivavtalsbärande arbetstagarorganisationen vid företaget, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att i samverkan med arbetsmarknadens parter se över möjligheterna att skapa en effektiv, kvalitetssäkrad och branschkunig företagshälsovård som omfattar alla arbetstagare, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den högsta nivån på sanktionsavgifterna bör höjas till 50 prisbasbelopp och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att man bör göra en utvärdering av förändringarna av sanktionssystemet i arbetsmiljö- och arbetstidslagarna och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om ekonomiska sanktionsavgifter när det gäller arbetsgivarnas ansvar för arbetsanpassning och rehabilitering, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att ta fram förslag till en ny lag mot trakasserier i arbetslivet, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:301 av Phia Andersson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser för att förstärka arbetsmiljöarbetet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:323 av Hanna Westerén (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att prioritera ett långsiktigt och ambitiöst arbetsmiljöarbete och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:617 av Krister Örnfjäder m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arbetsmiljöutbildning för skyddsombud och arbetsgivare och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:641 av Krister Örnfjäder m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvalitetssäkra företagshälsovården och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1307 av Magnus Persson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utökning av preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1870 av Emanuel Öz m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över arbetsmiljölagen (1977:1160) så att motsvarande utrednings- och

åtgärdsskyldighet som finns i diskrimineringslagen (2008:567) även ska utsträckas till att omfatta trakasserier av arbetstagare oavsett orsak i arbetsmiljölagen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1991 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt Arbetsmiljöverket att verka för kvinnors hälsa och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla verktyg för arbetsgivare att kartlägga om och hur kvinnor och män exponeras i olika grad på arbetsplatsen som riskfaktor för sjukskrivning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2274 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvinnors ohälsa och arbetsmiljö och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2509 av Roland Utbult m.fl. (KD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av forskning om det moderna arbetslivets villkor och hur det påverkar familjeliv, personlig hälsa och barns välbefinnande och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2541 av Johan Andersson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att minska ohälsan bland personal inom vård och omsorg och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2559 av Finn Bengtsson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra i arbetsmiljö- och diskrimineringslagstiftningarna i syfte att i lämpliga delar där förbättra möjligheterna för ansvariga myndigheter att mer effektivt stävja kränkande särbehandling och s.k. jantelagsmentalitet på våra arbetsplatser och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2560 av Finn Bengtsson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla företagshälsovården och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrad arbetsmiljö för vårdpersonal och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2569 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av forskning om det moderna arbetslivets villkor och hur det påverkar familjeliv, personlig hälsa och barns välbefinnande och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2813 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en fortsatt årlig uppföljning av arbetsgivare som bedriver SAM (systematiskt arbetsmiljöarbete), och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arbetsgivarens ansvar att bedriva ett fullgott arbetsmiljöarbete och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3226 av Cecilia Widegren m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva möjligheterna att hälso- och sjukvården, omsorgen och socialtjänsten regelbundet erbjuder fysisk träning på arbetstid och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast möjligt genomföra en översyn av hur arbetsmiljön i vården och omsorgen kan förbättras i syfte att bl.a. skapa långsiktighet i kompetensförsörjningen och tillkännager detta för regeringen.